

Les 3

1930-1940|1940-1942 | Verzet en verraad

Geschiedenis en burgerschap

Duur:	1 lesuur
Groep:	8
Werkvormen:	Klassikaal en in groepjes
Benodigheden:	Tekstbewerking periode 1933-1940, 1940-1942, digitale tijdlijn.

Lesdoelen

Leerlingen:

- . kunnen uitleggen waarom de danscarrière van Roosje zo succesvol was
- . kunnen voorbeelden geven van wat er (voor de Joodse bevolking) voor Roosje tussen mei 1940 en mei 1942 door de bezetting veranderde.
- . kunnen vertellen op welke manier Roosje zich heeft verzet.
- . kunnen uitleggen waarom Roosje is verraden.

Begrippen: NSB, anti-Joodse maatregelen, Jodenster, uitsluiting, verzet, verraad.

Vooraf:

Inleestekst goed doorlezen. Het filmpje bekijken en afhankelijk van de beschikbare tijd een keuze maken uit de drie opdrachten.

Leo, man en verrader

Illegale dansschool

Lesbeschrijving:

Introductie door de leerkracht; leerkracht vertelt.

De leerkracht pakt het verhaal weer op bij de terugkeer van Roosje naar Nederland en staat kort stil bij de periode 1930-1940. Roosje maakt haar handelsschool af en bekwaamt zich meer en meer in het dansen en heeft nationaal en internationaal veel succes.

Ze huwt op 23 jarige leeftijd met Leo, die NSB'er blijkt te zijn. Na forse ruzies scheidt Roosje en begint voor zichzelf een goed lopende dansschool.

De Duitsers in vallen in 1940 Nederland binnen. Al snel worden er discriminerende maatregelen genomen tegen Nederlanders met Joodse achtergrond. De Duitsers werden geholpen door leden van de Nederlandse NSB (Nationaal Socialistische Beweging). De ideeën van de NSB leken erg op die van Hitler. Behalve door de NSB werden de Duitsers ook geholpen door Nederlanders die er zelf beter van hoopten te worden.

Langzaam maar zeker worden steeds meer beperkingen opgelegd aan Nederlanders met een Joodse achtergrond. (...) *Ik mag geen radio meer hebben,kinderen van Joden mogen alleen naar Joodse scholen, ik mag niet meer naar restaurants, hotels, bioscopen, het strand, het park.....* De Nederlandse joden worden stap voor stap afgezonderd van de rest van de bevolking. Allerlei plekken worden 'Voor joden verboden'. Er worden steeds meer maatregelen tegen de joden ingevoerd. Roosje besluit niet aan die maatregelen mee te doen, ondanks de hoge straffen die op overtreding staan.

Roosje haar passie voor dansen blijft heel belangrijk voor haar, dus start ze met succes vier nieuwe dansscholen. Dat succes wordt nog vergroot door het introduceren van nieuwe dansen in Nederland. Roosjes foto staat in tijdschriften, ze heeft internationale erkenning en waardering en ze komt zelfs in het bioscoopjournaal (filmbeelden op de tijdlijn).

https://www.youtube.com/watch?time_continue=14&v=SNkqDYafTJo

Filmpje Polygoon Journaal Roosje 1942

Opdracht 1: verboden te dansen

Leestekst voor leerlingen

Roosje moet haar succesvolle dansscholen van de Duitsers sluiten omdat ze zich niet heeft laten inschrijven bij de 'cultuurkamer'. Joden mogen namelijk niet in het openbaar lesgeven en de Duitsers willen dat via de cultuurkamer in de gaten houden. Sommige Nederlanders helpen de Duitsers daarbij. Eén van die mensen is Leo Crielaars, de ex-man van Roosje. Hij stuurt een brief naar de rechtbank in Den Bosch. In die brief zegt hij dat Roosje danslessen geeft, terwijl dat niet meer mag. Zo wil hij ervoor zorgen dat Roosje geen eigen dansscholen meer kan hebben.

Maar dat laat ze niet gebeuren. Ze laat de dansscholen niet zomaar van zich afpakken. En ze wil haar vrijheid niet laten inperken. Daarom gaat ze, ondanks het verbod, in verzet en stiekem (illegaal) verder met de dansschool, op de zolder van haar huis. Daarmee overtreedt zij de regels, ook al staan er zware straffen op.

- Verplaats je eens in Roosje.

Wat zou jij doen, als het verboden wordt nog dansles te geven, terwijl je een internationale ster bent? Of als je als Ronaldo of Messi niet meer mag voetballen. Of neem een beroemde popster als voorbeeld.

- Waarom is Roosje toch doorgedaan, ook al was het verboden? Wat was haar risico?

Eerst alleen of in tweetallen antwoorden opschrijven, daarna klassengesprek

Opdracht 2: Verboden voor Joden

Leerkracht vertelt.

Roosje besluit zich me niets van al die verordeningen aan te trekken, ondanks de hoge straffen waarmee gedreigd wordt. Ze drinkt zelfs thee op terrassen met een groot bord *‘Verboden voor Joden’*. Daar heeft ze echt lol in. Soms vraagt ze zelfs iemand in de buurt om met haar camera een foto te maken met dat bord op de achtergrond. En nog mooier vindt ze het, als er een Duitse SS officier op het terras zit.

Links zit de Duitse officier. In het midden Roosje.

Wat is een passend onderschrift bij deze foto? Waarom kies je daarvoor?

Opdracht 3: de verplichte Jodenster

Leerkracht vertelt.

Eind april 1942 **moeten** alle joden vanaf zes jaar een jodenster dragen. De ster moet zichtbaar op de kleding zijn genaaid. Je moet de sterren zelf kopen: ze kosten vier cent per stuk én voor

vier sterren moest je ook een distributiebon inleveren. Iedere Jood moet deze gele Jodenster goed zichtbaar dragen. Anders ga je de gevangenis in.

Werkvorm de Placemat:

De placemat is een vorm van zelfstandige verwerking. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: luisteren, overleggen en overeenstemming bereiken. De tijdsduur is tien tot vijftien minuten.

Elk groepje van vier leerlingen krijgt een vel papier, met in het midden een rechthoek. Vanuit de hoeken van de rechthoek trekken de leerlingen lijnen naar de hoeken van het papier. Op die manier ontstaan er nog vier vakken, voor elk groepslid een..

- **Wat denk je dat Roosje gedaan heeft..., en waarom kiest ze daarvoor?**

Elke leerling schrijft in zijn eigen vak zijn ideeën en antwoorden op. Daarna gaan de leerlingen overleggen en formuleren ze een gemeenschappelijk antwoord. Dat schrijven ze op in de gemeenschappelijke rechthoek. Daarop volgt klassikale uitwisseling.

Wat doet Roosje?

Leerkracht vertelt. Of laten inspreken.

Op 2 mei 1942 doet de Jodenster zijn intrede in Nederland. 'Mijn broer en ik nemen ons voor er niet aan mee te doen. We naaien geen ster op onze kleding, zoals iedere Nederlander met een Joodse achtergrond moest doen. Al eerder heb ik de grote 'J' verwijderd die is gestempeld in onze persoonsbewijzen en die je voortdurend moet laten zien bij de vele controles op straat.'

Opnieuw verraden, mei 1942

Op een dag komt Roosje toch in de problemen met de bezetter. Ze wordt gearresteerd door de Nederlandse politie, nadat iemand heeft doorgegeven dat Roosje nooit de verplichte Jodenster draagt. Haar ex-man Leo en zijn broer Marinus hebben haar verraden.

Roosje wordt zes weken lang opgesloten in een gevangenis van de SS. Ze wordt redelijk goed behandeld, en komt na 6 weken vrij. Ze vervalst haar naam en persoonlijke gegevens (identiteit), en verhuist naar een andere stad.